

Nr 68.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1942 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1942/43 till ny posthusbyggnad i Borås m. m.

(4:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under kapitalbudgeten (bilaga 4, punkt 5, sid. 13) föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till Posthusbyggnad i Borås för budgetåret 1942/43 beräkna ett reservationsanslag av 965,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 90, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 27 februari 1942, föreslagit riksdagen att *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det såsom bilaga till statsrådsprotokollet fogade avtalet rörande försäljning av postverkets fastigheter i kvarteret Iris i Borås m. m., med rätt för Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i avtalet, som i statsrådsprotokollet angivits; *dels ock* till Posthusbyggnad i Borås för budgetåret 1942/43 å kapitalbudgeten under rubriken Statens affärsverksfonder, Postverket, anvisa ett reservationsanslag av 965,000 kronor.

På därom av Kungl. Maj:t i proposition den 17 februari 1939, nr 93, och i 1940 års statsverksproposition (kapitalbudgeten, bilaga 5, punkt 2) gjorda förslag har riksdagen anvisat tillhoppa 680,500 kronor till inköp av samtliga tomter i kvarteret Eko i Borås för uppförande därå sedermera av en posthusbyggnad.

I skrivelse den 31 oktober 1941 har *generalpoststyrelsen* framlagt förslag om posthusets uppförande, varvid anförts bland annat följande.

Ehuru de rådande exceptionella förhållandena i många hänseenden motverkat posttrafikens normala utveckling, har i Borås antalet ankommande försändelser ytterligare ökat från 6,858,086 år 1937 till 7,409,373 år 1940 och antalet avgående försändelser från 10,710,651 till 11,399,395, motsvarande respektive 8 procent och 6.4 procent ökning. Under samma tid ha antalet vid postkontoret handlagda in- och utbetalningar i postsparbanken och antalet folkpensionsutbetalningar ökat med 12 procent, nämligen från sammanlagt 64,294 till 71,996.

Tidigare hade, anför styrelsen vidare, räknats med att postverket till följd av telegrafverkets behov av ökat lokalutrymme i Borås skulle vara nödsakat att före mitten av år 1944 anskaffa nya lokaler, åtminstone för den del av postkontoret, som vore inrymd i telegrafverkets fastighet. Telefonstationens utveckling hade emellertid varit hastigare än som då kunde beräknas. På

grund härav hade telegrafstyrelsen i skrivelse den 30 december 1940, vilken i avskrift bifogats generalpoststyrelsens förevarande framställning, framhållit angelägenheten av att telegrafverket finge disponera postkontorets nuvarande lokaler i telegrafhuset redan på hösten 1943. Sedermera hade från telegrafstyrelsens sida under hand än mer påpekats nödvändigheten därav. Med hänsyn här till och då den ökade rörelsen vid postkontoret i Borås ytterligare skärpt behovet av utökade lokaler även för postkontorets del, framstode det som oundgängligen nödvändigt, att uppförandet av det tilltänkta posthuset i Borås påbörjades senast år 1942.

Över generalpoststyrelsens framställning hava yttranden avgivits av 1940 års civila byggnadsutredning och byggnadsstyrelsen, varjämte generalpoststyrelsen inkommit med påminnelser i anledning av byggnadsutredningens yttrande.

Departementschefen har för egen del anfört bland annat följande.

Postkontoret i Borås är inrymt dels i telefonstationshuset och dels i postverkets där intill gränsande byggnad i kvarteret Iris. På grund av att postkontoret var i trängande behov av nya lokaler och då denna lokalfråga ansågs bäst kunna lösas genom att ett nytt posthus uppfördes, inköptes efter förslag av generalpoststyrelsen år 1939 samtliga fastigheter i kvarteret Eko. Vid fastighetsköpet räknades med att de postlokaler, som äro inrymda i telegrafverkets fastighet, behövde avstås till telegrafverket först omkring mitten av år 1944. Numera har emellertid telegrafstyrelsen meddelat, att telegrafverket vore i behov av samtliga lokaler i sin fastighet redan hösten 1943. Då därjämte poströrelsen i Borås, enligt vad generalpoststyrelsen uppgivit, alltjämt ökar, torde det planerade posthusbygget snarast böra påbörjas.

Då generalpoststyrelsen föreslog förvärv av kvarteret Eko, företedde styrelsen jämväl ett utkast till kvarterets bebyggande. Detta, som innebar, att paketexpeditionen skulle kvarbliva i postverkets fastighet i kvarteret Iris, var uppgjort i enlighet med ett då framlagt förslag till nya stadsplanebestämmelser för kvarteret, vilka tillåto uppförande å kvartersmarken av en byggnad i fyra våningar utom å ett område utmed Torggatan med en längd av omkring 50 meter och ett djup av ungefär halva kvarterets bredd, vilket område fick överbyggas endast till en höjd av högst 7 meter över stadens nollplan.

Vid utarbetande av det nu framlagda byggnadsförslaget har man i vissa hänseenden frångått det tidigare uppgjorda. Enligt det nya förslaget skulle sålunda posthuset uppföras i fyra våningar icke blott utefter kvarterets gräns mot Hallbergs-, Post- och Holmsgatorna utan även längs hela dess gräns mot Torggatan.

Till skillnad från det ursprungliga byggnadsförslaget innebär det nu framlagda, att samtliga postlokaler förläggas till nybyggnaden. En sådan anordning synes innebära fördelar för såväl postverket som allmänheten. Postkontoret skulle i det nya posthuset disponera hela bottenvåningen, med undantag av utrymme för en mindre butikslägenhet, och en del av våningen 1 trappa upp. Återstoden av denna våning och våningarna 2 och 3 trappor upp skulle inrymma kontorslägenheter, avsedda att uthyras. Källarvåningen skulle innehålla utrymmen för postkontoret och för uthyrning.

Vid sin granskning av de föreliggande ritningarna ha civila byggnadsutredningen och byggnadsstyrelsen ifrågasatt vissa ändringar och förenklingar i syfte att nedbringa byggnadskostnaderna. I fråga om rumshöjderna har sålunda föreslagits, att höjden i våningen 1 trappa upp sänkes från 3.4 till 3.0 meter och i våningarna 2 och 3 trappor upp från 2.8 till 2.7 meter. Då några olägenheter av betydelse icke torde uppkomma genom en minskning

i angiven omfattning av rumshöjderna, ansluter jag mig till förslaget härom. Någon minskning på sätt byggnadsutredningen föreslagit av fönstren i stora expeditionshallen i bottenvåningen anser jag mig däremot ej böra förorda med hänsyn till de olägenheter för expeditjonsarbetet, som en begränsning av dagsljuset torde innebära. I övrigt synas de av byggnadsutredningen och byggnadsstyrelsen ifrågasatta ändringarna och förenklingarna i byggnadens utförande böra i huvudsak beaktas. Sålunda böra, bland annat, entréerna till trapphusen flyttas från Torggatan till Hallbergsgatan respektive Holmsgatan, marmorbeklädnaden å fasaden utbytas mot enklare beklädnad, fönsteromfattningarna slopas, trapphusen förenklas, användningen av kakelplattor, glaspardier och glasbetong begränsas samt, i den mån så kan ske, dörrar och fönster förenklas och standardiseras.

Det belopp, varmed de av generalpoststyrelsen beräknade byggnadskostnaderna skulle kunna nedbringas genom de av mig förordade ändringarna och förenklingarna ävensom genom en av byggnadsutredningen och byggnadsstyrelsen såsom möjlig ansedd omräkning av å-priserna, torde kunna beräknas till omkring 150,000 kronor. Å andra sidan skulle en utbyggnad av hörnet mellan Torggatan och Holmsgatan medföra en kostnadsökning, som torde kunna uppskattas till omkring 20,000 kronor. I enlighet härmed skulle byggnadens uppförande kunna antagas komma att draga en sammanlagd kostnad av omkring 2,170,000 kronor.

Med hänsyn till det ovissa tidsläget kan utan tvivel ifrågavarande tämligen vittutseende förslag till nytt centralposthus i Borås vara ägnat att ingiva viss tveksamhet. Enbart byggnadskostnaderna uppskattas till 2,170,000 kronor. Vidare skulle till de höga kostnader, 680,500 kronor, postverket därutöver redan haft att vidkännas för erforderligt tomtförvärv från enskilda, komma en ytterligare utgift. Borås stad har nämligen i samband med erforderlig ändring av stadsplanen betingat sig att framdeles få förvärva den mark, på vilken nuvarande posthuset är beläget, för en köpeskilling av 100,000 kronor, vilket belopp icke oväsentligt understiger saluvärdet.

Utskottet.

Behovet och ändamålsenligheten av den föreslagna nybyggnaden ha redan tidigare ägnats en ingående prövning i samband med att riksdagen år 1939 anvisat anslag till inköp av erforderlig tomtmark. Erinras må att de egentliga byggnadskostnaderna redan då uppskattades till 1,820,000 kronor mot för närvarande 2,170,000 kronor. Det nu framlagda förslaget innebär emellertid ett betydligt bättre utnyttjande av tomtmarken än som förutsattes i det tidigare förslaget.

I syfte att göra byggnadsföretaget mera räntabelt har vid byggnadens planläggning räknats med, att de översta våningarna skulle inredas till kontorslägenheter avsedda för uthyrning. Med hänsyn till byggnadens centrala läge har det antagits, att det skulle bli jämförelsevis lätt att uthyra dylika kontorslägenheter. Utskottet finner för sin del tillrådligt, att man beträffande detta led av byggnadsprogrammet förhåller sig i viss mån avvaktande. Byggnadsplanen torde därför icke böra definitivt fastställas redan nu, utan dess närmare utformning lär, såsom generalpoststyrelsen själv framhållit, få bli beroende på hur möjligheterna till en gynnsam uthyrning kunna komma att te sig.

I de av departementschefen till 2,170,000 kronor beräknade byggnadskost-

naderna ingår en kostnadsökning på 20,000 kronor för utbyggnad, på sätt 1940 års civila byggnadsutredning föreslagit, även av hörnet vid Torg- och Holmsgatorna. Enligt avtalet med Borås stad skulle nybyggnaden här något indragas för att mera luft och rymd skulle erhållas i de trånga passagerna i huvudentrén. Utskottet har ej någon erinran att framställa mot en jämkning i byggnadsplanen i detta avseende.

Utskottet förutsätter, att vid rivningen av postverkets nuvarande, å den av staden inköpta marken belägna byggnad någon gatumarkersättning från telegrafverket i dess egenskap av ägare till grannfastigheten icke skall behöva ifrågakomma.

Enligt 1940 års civila byggnadsutrednings granskning av byggnadsplanen skulle den av generalpoststyrelsen ursprungligen beräknade byggnadskostnaden, 2,300,000 kronor eller 72 kronor 32 öre per kubikmeter, kunna minskas med cirka 5 procent. Byggnadsstyrelsen har vid sin motsvarande granskning angivit kostnaden till 2,155,000 kronor eller alltså 145,000 kronor mindre än vad generalpoststyrelsen angivit. Till huvudsaklig del synas emellertid dessa begränsningar vara att hänföra till antagna lägre à-priser.

Vad angår de förutsatta verkliga besparingarna märkes till en början ett av byggnadsutredningen framfört förslag att flytta entréerna till trapphusen från huvudfasaden mot Torggatan till båda sidogatorna Hallbergsgatan och Holmsgatan. Med hänsyn till byggnadens avsedda karaktär av kontorsfastighet måste utskottet ställa sig betänksamt till detta förslag. Även i övrigt omfattar byggnadsstyrelsens och byggnadsutredningens förslag allenast vissa mindre jämkningar såsom minskning av en av trafikskäl tänkt portik vid postkontorets huvudingång mot Torggatan, sänkning av rumshöjder, enklare fasad- och fönsterbeklädnad, insättning av billigare fönster och dörrar samt begränsning av glas- och glasbetongpartier. Utskottet förutsätter, att dessa detaljspörsmål ytterligare omprövas i samband med byggnadsritningarnas närmare utarbetande, varvid mot de direkta besparingarna självfallet måste vägas fördelar och nackdelar med avseende å byggnadens användbarhet för olika delvis rätt tekniskt betonade postala ändamål, underhållsutgifter liksom också i viss mån möjligheterna att erhålla de planerade kontorslokalerna fördelaktigt uthyrda.

Med åberopande av vad sålunda anförts får utskottet, med tillstyrkande alltså av förevarande proposition, hemställa,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det såsom bilaga till statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 27 februari 1942 fogade avtalet rörande försäljning av postverkets fastigheter i kvarteret Iris i Borås m. m. med rätt för Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i avtalet, som av departementschefen angivits;

b) till *Posthusbyggnad i Borås* för budgetåret 1942/43 å kapitalbudgeten under rubriken Statens affärsverksfonder, Postverket, anvisa ett reservationsanslag av 965,000 kronor.

Stockholm den 17 april 1942.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson*, *Joh. Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson*, *Pauli*, *Gränebo*, *Torsten Ström*, *Bäckström*, *Heiding*, *Bäcklund*, *Gustaf Iwar Anderson*, *Ekströmer* och *Nisser*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Eriksson* i Stockholm, *Ward*, *Persson* i Falla, *Hansson* i Rubbestad, *Persson* i Tidaholm, *Andersson* i Södergård, *Åqvist*, *Staräng*, *Lindholm*, fru *Alvén* och herr *Åkerström*.
